

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יג, תשכ"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

אילו הספיק רק הוקן / אז התיש היה דרשן.
חרות אין פרושה הפקרות.
"אנא" ו"בכוח" אינם הולכים בד בבד
(כלומר לשון בקשה ומעשה אלמות אינם מתיישבים יחד —
עפ"י התפילה הידועה "אנא בכוח...").
טובה שוטה מסוטה.
וי לאותו לב / ששום דבר אינו תאב.

דב ירדן

אור שהוא חושך

"וזכרתי אני בספר התוספת ענין שלישי, והוא: ויאר
את הלילה (שמות יד. כ), ולילה אור בעדני (תהלים קלט, יא),
שניהם הפך הענין הראשון, רצה לומר שהם מענין החשך,
כמו שאמרו במשנה (פסחים א, א): אור [ל]ארבעה עשר"
(ספר השרשים לרבי יונה בן גנאה, ערך אור).
פירוש זה, השם אור ל"חושך", מגיה אור על כמה
סתומות בשירת אלעזר בן יעקב הבבלי.
1) ב"דיואן רבי אלעזר בן יעקב הבבלי", מהדורת ברודי.
בא ארבע פעמים הצירוף אורי אור, ושלוש — מאורי אור
(האותיות במובאות הבאות מסמנות את השיר, והמספר —
את הבית):

קעו 17: אשר פניו כירח בהלו ואורי אור במחברת

עגולה.

קפג 21: בעוד גלגל באורי אור יסובב ואורים ימשלו
ימים ולילות.

קפח 16: בעוד תמשול ביום שמש צדקה, וירח ואורי
אור בלילות.

רה 11: מקום האור — וחשך לא ישופו, ואורי אור —
ואינם מעריבים.

קצא 11: בעוד יעלו מאורי אור וירדו בקרב מחברות
חוג העגולות.

קצה 10: ואיך ידמה לשרי הזמן, איך — ולו בינות
מאורי אור מגורים.

רפו 10: אשר הקניא נשיאי רום בידיו והוביש את
מאורי אור בפניו.

צירופי אור אלה „אפלים ולא נוגה להם“, אם מבינים
בהם אור כלשון אור ממש, אולם הם מזהירים ככוכבים,
אם מבינים בהם אור כלשון חושך ולילה: אורי אור, או
מאורי אור הריהם אורי לילה, או מאורי לילה, כלומר
כוכבים.

אפשר, שהבין כן משוררנו גם ביחזקאל לב, ח: כל
מאורי אור בשמים אקדירם עליך, ובתהלים קמח, ג: הללוהו
כל כוכבי אור.

(2) בקינה לתשעה באב „לבי לציון כים יהמה“
למשוררנו (מחזור ארם צובה מהדורת 1527 דף שכ ע"ב,
מהדורת 1560 דף רלח ע"א, ד"ר שמעון ברנשטיין, סיני יח
(תש"ו) עמוד לג, נאמר „אורו מאורי זבול בעדה ונעלה כבוד
שדי ונהפך נכון ומה יומה ולילה“. ברנשטיין מפרש: בעדה =

מאתוריה, כלומר, המאורים חשכו; נכון — כינוי לבית המקדש
(לפי ישעיהו ב, ב ועוד). אבל פירושים אלה דחוקים. אין ספק
שאורו כאן פירושו: ח ש כ ו. וכן בדיואן רב 18: אור שבת
אור ובוש צדק וגם מאדים חפר והן חושכה שמש ודורכת",
ופירש ברודי: "ר"ל ח ש ך" (במקום ודורכת נראה שצ"ל:
ודועכת).

לשם השלמת ההבנה בפסקה המובאת נעיר, שמלת
ומה טעונה מחיקה. היא מיותרת בהתאם למשקל, ואינה אלא
כתיבה כפולה בלתי-מושלמת של מלת יומה שלאחריה. הניקוד
נָכוֹן — אינו נכון, ויש לומר: ונהפך נְכוֹן יוֹמָה, מלשון משלי
ד, יח: "הולך ואור עד נְכוֹן היום".